

ŠTÚDIE A ČLÁNKY

Zo slovenskej onomastickej terminológie: prímeno, šľachtický prídomok, priezvisko – rodinné meno, rodové meno (1. časť)

IVETA VALENTOVÁ

Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, v. v. i.

Abstract: *Byname, noble predicate, surname, family name and dynastic name* are special onomastic, resp. anthroponomastic terms. Some are specific only for onomastics, e.g. *byname*, others have more widespread use, e. g. *surname*. While the terms *byname, noble predicate, surname* are included as individual anthroponyms, the terms *family name* and *dynastic name* are group anthroponyms. Despite the fact that they belong to the basic generic terms, their understanding and definition is not always unambiguous and uniform with regard to individual languages or national onomastics. Some of these terms are understood as synonymous (*surname, family name*), because they reflect the older state of use in Slovak onomastics. Others are in a hyperonymic-hyponymic relationship (*noble predicate* as a kind of *byname*). The meanings of these terms are related to the development of naming persons and with the transition of the one-element anthroponymic system to the two-element system. The paper deals with the analysis of these terms, their semantic features and their definition with regard to the development of naming and the state of their use in contemporary Slovak onomastics.

The first part of the article deals with primarily the terms *byname* and *noble predicate*.

Key words: onomastics, anthroponomastic terminology, byname, noble predicate, nickname, surname, family name

Onomastické termíny ako *príméno*, *šľachtický prídomok*, *priezvisko*, ktoré sa zaraďujú k individuálnym antroponymám, a termíny *rodinné meno* a *rodové meno*, ktoré zase patria ku skupinovým antroponymám, súvisia s pomenúvacím systémom v jednomennej i dvojmennej antroponymickej sústave¹. Kým *príméno* by sme mohli označiť za špecificky onomastický termín, pojem *priezvisko* má oveľa širšie spoločenské používanie, hoci by sa do určitej miery obidva termíny mohli pokladať za synonymné alebo, lepšie povedané, len za čiastočne synonymné vzhľadom na rozdielne postavenie na osi neúradnosť (nekodifikovanosť) – úradnosť (kodifikovanosť v zmysle povinného a povinne dedičného funkčného člena osobného mena). Ak sa totiž terminologicky odlišuje *príméno* a *priezvisko*, je to predovšetkým so zreteľom na zákonnú kodifikáciu priezviska v období panovania Jozefa II. (Majtán, 2011, s. 60), a tým aj dvojmennej pomenovacej antroponymickej sústavy. Ako synonymný termín pre *príméno* sa preto zvyknú používať aj pojmy *historické priezvisko* alebo *protopriezvisko*. Medzi *príménom* a *priezviskom* však možno nájsť odlišnosti z hľadiska sémantických príznakov, napr. *príméno* sa v prvých fázach vývinu nevyznačovalo príznakom dedičnosti, ktorý bol aj v neskorších etapách vývinu potenciálny [$\pm$ dedičnosť]² až do úradného ustanovenia dvojmennosti (porov. Blanár, 1996, s. 96), preto z obsahového hľadiska ide o dva osobitné druhy osobného mena. Ako určitý typ *príména* možno chápať aj tzv. *šľachtický prídomok* alebo *predikát*. Týmto termínom sa budeme venovať aj vo vzťahu k ďalším termínom, ako sú *prezývka* a *rodinné/rodové meno*.

Príspevok bol vypracovaný v zmysle cieľov vedeckých projektov VEGA č. 1/0058/20 Teória a terminologický systém slovenskej onomastiky (v kontexte slovanskej a medzinárodnej onomastickej terminológie) a č. 2/0133/20 Slovenský pravopis a jeho pravidlá v kontexte súčasnej jazykovedy a jazykovej praxe.

¹ Bližšie k termínom *jednomenná*, *dvojmenná*, *trojmenná*, *viacmenná pomenovacia antroponymická sústava* p. Valentová (2022), tam aj ďalšia literatúra.

² Používame označenie onymických sémantických príznakov podľa V. Blanára (porov. napr. 1996, 2002).

Daktoře z týchto termínov sa totiž zvyknú zamieňať, resp. chápať ako synonymné nielen v širšej odbornej alebo laickej verejnosti, ale aj v niektorých národných onomastických školách. Do istej miery to súvisí s vývinom týchto druhov antroponým vzhľadom na spoločenský vývoj a s niektorými zhodnými sémantickými príznakmi, ale aj s terminologickou neustálenosťou v minulosti. Keďže rovnako ako termíny *mononymum*, *krstné meno*, *rodné meno*, o ktorých sme písali v osobitnom príspevku (porov. Valentová, 2022), na ktorý nadväzujeme, súvisia s prechodom od jednomennosti k dvojmennosti, určité zákonitosti a črty bude potrebné pre lepšie pochopenie onymického obsahu týchto druhov antroponým pripomenúť.

Podľa slovanských príručiek onomastickej terminológie *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky* (Svoboda a kol., 1973, s. 39; ďalej ZS) a *Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika* (Svoboda a kol., 1983, s. 266; ďalej OS) *príměno* (čes. *přijmí*, nem. *Beiname*, do angličtiny sa prekladá ako *by-name* alebo *byname*³, lat. *cognomen*) je staré doplnkové meno (druhé meno), neustálené, nededičné. Možno spresniť, že ide o doplnkové meno k mononymu (krstnému menu) v jednomennej antroponymickej sústave. V hornej lužickej srbčine sa tiež uvádza ako *prímjeno*, ale vo väčšine ostatných slovanských jazykov sa používajú iba opisné termíny *dotatkové meno*, *druhé meno*, napr. rusky *добавочное имя*, srbsky a chorvátsky *dotatno ime/додатно име*, bielorusky *дадатковае імя*, bulharsky *добавъчно име, второ име*. Pre poľštinu sa uviedlo spojenie *nazwa wyróżniająca*. Halszka Górny (2020, s. 97) použila ako synonymný vysvetľujúci termín i *drugie imiona*. To, že sa v ruskej onomastike doplnkové meno chápe inak, ako je definované príměno, dokazujú aj príklady „*Пелагия* (по паспорту) – *Полина* (в быту): *Екатерина* (в крещении) – *Елизавета* (в быту)“ (OS, s. 266), v ktorých sa uvádzajú príklady domáckych podôb rodných mien oproti ich oficiálnym neutrálnym podobám v úradných dokumentoch v súčasnej dvojmennej pomenovacej sústave, takže sa v podstate chápe skôr ako synonymum k termínu *domácke (rodné) meno* (porov. aj

---

³ Podľa definície, ktorú stanovila terminologická skupina ICOS-u (porov. ICOS Lists of Key Onomastic Terms), ide o neformálne pridané meno osoby, miesta, objektu atď., termín *by-name* sa vzťahuje na tzv. *prezývkové vlastné meno*, porov. napr. John Brown alias *Shorty*, *Big Apple* pre New York, takže jeho obsah je širší, úplne nezodpovedá termínu *príměno*. Pre tento druh osobného mena však v angličtine zatiaľ neexistuje vhodnejší termín.

Podol'skaja, 1978, s. 71). Ruskému termínu *добавочное имя* v zmysle nášho prímena by skôr zodpovedala definícia termínu *прозвище* (prezývka), pre ktoré N. Podol'ská (Podol'skaja, 1978, s. 115 – 117) uviedla aj ekvivalenty v angličtine (*nickname*) a v nemčine (*Übername*, ale i *Beiname*). Takéto a ďalšie, všeobecnejšie ponímania termínov *добавьчно име*, *второ име* pre súčasnú bulharskú onomastiku uviedli aj T. Balkanski a K. Cankov (2016, s. 111 – 112). Definície ukrajinských termínov *презýвка* (ukr. *прізвисько*) a *призвисько* (ukr. *прізвисьце*) (Bučko – Tkačova, 2012, s. 154 – 155; Čučka, 2004, s. 532 – 533) a uvedenie termínu *прізвисько* ako ukrajinského ekvivalentu termínu *príméno* (OS, s. 266) tiež umožňujú interpretáciu, že významy termínov *презýвка* a *призвисько* sa vzťahujú aj na termín *príméno*. Napríklad S. Vuković (2007, s. 152) pre chorvátske priezviská uviedol, že sa veľmi často vyvinuli z prezývok, čo by bolo možné konštatovať aj o slovenských priezviskách, ale zastrešujúci termín, ktorý by zodpovedal termínu *príméno*, neuvádza. Takúto redukciu významu termínu *príméno* len na prezývku však nepokladáme za správnu, pretože z hľadiska fungovania a vývinu osobných mien tvorí *príméno*, aj keď sa použijú synonymné termíny *dodatkové*, *dodatočné*, *doplňujúce* či *druhé meno*, samostatný generický termín, druh antroponyma, ktorý sa oproti iným druhom, ako sú prezývky, neutrálne či domácke rodné mená alebo priezviská, odlišuje z obsahovej stránky iným charakterom určitých sémantických príznakov. Dôvody podrobnejšie vysvetlíme v nasledujúcich analýzach jeho charakteristiky v slovenskej onomastike.

Slovenské slovníky a encyklopédie termín *príméno* neuvádzajú, keďže ide o príliš špecifický odborný termín. Na našom území sa prímená začali pridávať v jednomennej antroponymickej sústave k osobnému menu (mononymu) ako doplnkové, dodatočné. Dôvodom ich vzniku bola stále sa zvyšujúca spoločenská potreba presnej identifikácie jednotlivca v rozvíjajúcej sa feudálnej spoločnosti najmä pri administratívno-právnych úkonoch. Pretože s pribúdajúcim počtom obyvateľstva a relatívne uzavretým inventárom osobných, krstných mien mononymá prestávali plniť základnú identifikačnú funkciu, začali vznikať a pridávať sa k nim prímená. M. Majtán (2005, s. 158) datoval postupný vznik prímen od 13. storočia, keď sa čoraz častejšie pri mene osoby používalo meno otca alebo iného príbuzného a popri jednoslovných menách sa začínali čím ďalej, tým viac objavovať kontexty s bližším určením osoby, v ktorých možno zreteľne vidieť východiskové podoby prímen, ba i samotné

prímená. Meno dopĺňala ďalšia charakteristika osoby vyjadrená označením a) jeho zamestnania alebo spoločenského zaradenia, b) príbuzenského zaradenia spolu s menom osoby alebo s menami osôb príbuzensky spätých, a to z tej istej alebo z druhej, tretej, ba i zo štvrtej generácie, c) rodovej alebo etnickej príslušnosti, d) názvu miesta bydliska alebo sídla rodu alebo e) nejakej vlastnosti pomenúvanej osoby (Majtán, 2014, s. 8).

Fakt, že pre novovek už bola príznačná dvojmenná pomenovacia sústava, nič nemení na tom, že prímená, resp. ich vývin na dnešné priezviská nemožno sledovať od ich samého zrodu, od dopĺňania mena rozličnými prímenami, prídomkami a pod. (porov. Majtán, 1994, s. 30). Základným členom pomenovacej sústavy však bolo stále mononymum (po prijatí kresťanstva to bolo *krstné meno*, všeobecne *rodné meno*). Pri niektorých, predovšetkým tých označeniach osôb, ktoré vznikali najmä z názvov zamestnaní, je dnes iba podľa zápisu v historických písomných prameňoch ťažké určiť, či išlo len o apelatívum, ktoré označovalo zamestnanie, remeslo danej osoby, alebo toto označenie skutočne už v komunikácii fungovalo ako vlastné meno, t. j. prímeno ako súčasť individuálneho osobného mena, pričom daná osoba už ani nemusela dané remeslo vykonávať. V predkodifikačnom období slovenčiny neexistovali pravopisné pravidlá, a preto osobné mená mohli byť zapísané s veľkým i malým začiatočným písmenom bez ohľadu na ich status. Z tohto dôvodu aj pri uvádzaní týchto označení v súčasnosti môže nastať pravopisný problém pri písaní veľkého alebo malého začiatočného písmena (napr. *Matej kováč* alebo *Kováč*). Podľa M. Majtána (2011, s. 60) ich možno z hľadiska funkcie (pretože práve ony, t. j. najmä tieto označenia zamestnaní, presnejšie odlišovali pomenúvané osoby od iných osôb s rovnakým krstným menom) hodnotiť ako vlastné mená, hoci sa ich jazyková podoba menila podľa jazyka textu. Podobne sa s jazykom textu zhodovala aj jazyková podoba iných typov prímen a jazyková podoba krstných mien (tamže). Keďže iba na základe pravopisu veľkého začiatočného písmena v písomných historických prameňoch nie je jednoznačný ich apelatívny alebo propriálny význam, prikláňame sa k návrhu M. Majtána chápať ich ako vlastné mená (prímená) a písať s veľkým začiatočným písmenom (*Matej Kováč*).

V. Blanár (2002, s. 486) rozdelil sekundárne doplnkové mená v jednomennej pomenovacej sústave do troch kategórií na základe onymických prí-

znakov, ktoré vytvárajú ich onymickú hodnotu: *individuálna charakteristika* (Matej *Súkenník*) – [– platnosť od narodenia], [– obligatornosť], [potenciálnosť], [osoba ako taká, bez poukazu na príbuzenský alebo iný spoločenský vzťah]; *prezývka* (Peter zvaný *Rýdzik*) – [– platnosť od narodenia], [+ expresívnosť], [– dedičnosť], [potenciálnosť], [osoba ako taká, bez poukazu na príbuzenský alebo iný spoločenský vzťah]; *prímene* (Mikuláš, syn *Mikov*) – [– platnosť od narodenia], [– expresívnosť, t. j. neutrálnosť], [± obligatornosť], [± dedičnosť], [osoba ako taká, bez poukazu na príbuzenský alebo iný spoločenský vzťah].

V. Blanár (1971, s. 313; 2001) prímene rozumel určujúci člen individuálneho (krstného, rodného) mena, pričom tento určujúci člen ešte nebol dedičný. Z tohto pohľadu by sme v podstate aj prezývku a individuálnu charakteristiku mohli chápať ako druh prímena. Sémantické príznaky by sa mohli ponímať všeobecnejšie v súlade s významom tohto termínu v príručkách slovanskej onomastickej terminológie, na ktorých príprave participoval i sám V. Blanár, ako akýkoľvek doplnkový neustálený a nepovinne dedičný funkčný člen osobného mena, ktorý mohol mať rôzne motivácie vzniku. Obdobie, keď ešte prímene nebolo dedičné, označil V. Blanár (1971, s. 313) z historického hľadiska za poslednú vývinovú fázu jednomennej sústavy. Tento sekundárny určujúci funkčný člen však hodnotí ako prímene až vtedy, keď začína potenciálne priberať príznaky dedičnosti a stálosti, pričom v 15. stor. je dedičnosť tohto určujúceho člena v rámci rodiny častejšia a do istej miery sa posilňuje aj jeho stálosť (Blanár, 2001). V 16. – 17. stor. sa vyvíja kolektívno-posesívny⁴ význam, t. j. príbuzenský vzťah k celej rodine, prechod od vyjadrenia príbuzenského vzťahu k jednotlivcovi (Martin, syn *Polakov*, 1457) k vzťahu k celej rodine, resp. k rodine ako celku (napr. *Anna Cibrov*⁵ alebo *Mlynároje*), a prímene sa v priebehu 16. – 18. stor. stalo dedičným, utvorilo sa priezvisko v rámci dvojmennej pomenovacej sústavy (Blanár, 1996, s. 93 – 98).

⁴ V. Blanár pojmom posesívny nemyslel fyzické vlastníctvo niekoho, ale posesivitou, resp. z hľadiska apelatívnej lexiky aj posesívnymi formantmi sa vo všeobecnosti v pomenúvaní osôb vyjadroval príbuzenský vzťah (nie vlastníctvo).

⁵ Zakončenie *-ov* tu už pravdepodobne nie je chápané ako posesívna prípona poukazujúca na príbuzenský vzťah k otcovi alebo manželovi ako v prípade mena *Martin, syn Polakov*, ale ako koncovka *G pl.*, ktorá upozorňuje na príbuzenský vzťah k rodine *Cibrovcov* – *Anna* (od) *Cibrov* (nárečovo *Cibrovia*, *G pl. Cibrov*, spis. *Cibrovci*, *G pl. Cibrovcov*).

Prímená možno označiť aj za *protopriezviská* (Blanár, 2001; 2002, s. 409) alebo, ako sme už spomenuli, *historické priezviská*, pretože predstavujú predchádzajúce vývinové štádium priezviska.

Prímená sa teda ustalovali a prehodnocovali na dedične postupne od 16. storočia, pričom už v 18. storočí mal prímeno takmer každý. Zvykli sa čoraz častejšie dediť a stávali sa základnými členmi pomenovacieho modelu. Napriek tomu, že dnešný stav pomenúvania bol v 17. a 18. storočí stabilizovaný (Majtán, 1994), prímená ešte neboli povinné a nemuseli sa ani povinne dediť, preto sa napriek určitej ustálenosti v pomenúvaní počas života jednotlivca mohli meniť vzhľadom na rodinné, spoločenské či pracovné vzťahy – porov. napr. zápisy mien tej istej osoby v prvej polovici 18. stor. v Krupine: *Juda Mlynárka, Juda Adamová, Juda Adamka, Judka Tokár* a i. (bližšie Majtán, 2014, s. 51). Často sa striedali rôzne variantné podoby prímen, čo ukazuje, že základným členom osobného mena bolo stále do istej miery krstné meno. Hoci ešte prímená neboli úradne stanovené (v zmysle záväznej kodifikácie), možno povedať, že plnili funkciu oficiálneho, úradného mena. Pojem *prímeno* v podstate vychádza z terminológie obdobia 15. – 18. stor., keď toto druhé doplnkové osobné meno bolo doložené v písomnostiach výrazmi *prímenie, meno, obecné meno* i *priezvisko* (Skladaná, 1987, s. 305). V slovenskej onomastike sa napríklad ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia, keď sa onomastická terminológia len formovala, používala podoba *prímenie*, ktorá bola v zhode s terminológiou prijatou v tom čase Slovenskou onomastickou komisiou (porov. Majtán, 1966, s. 148; Blanár, 1967). V. Blanár v prvotnom návrhu slovanských onomastických termínov uviedol v slovenčine termín *prímenia* (Svoboda, 1967), ale už v prvej príručke slovanskej onomastickej terminológie z r. 1973, do ktorej spracoval slovenské termíny a ktoré schválila aj Slovenská onomastická komisia, sa kodifikovala podoba *prímeno* (ZS, s. 39). Tento termín sa zaužíval a používa sa podnes.

M. Majtán (1998, s. 259) však charakterizoval termín *prímeno* dvojako:

a) v jednomennej sústave: doplňujúci člen osobného mena, ktorý vznikol z prezývky alebo iného typu mena podľa vlastnosti, zamestnania, pôvodu ap. ([*Ján*] *Čierny, Kolárik, Mesiarkin, Júran...*);

b) v dvojmennej sústave: obyčajne neúradný člen osobného mena doplňujúci priezvisko v spoločenstve viacerých rodín s rovnakým priezviskom ([*Kolárik*] *Krátky, Dolný, Z vršku, Ančin...*).

Prímeno sa stalo povinné pre každého a povinne dedičné až jeho úradným ustanovením Jozefom II. v druhej polovici 18. storočia.⁶ Napriek tomu, že dovtedy prímeno nebolo povinné a mohlo sa stať, že jedna osoba počas života vystriedala viac prímien, približne dve storočia v období tzv. neoficiálnej dvojmennosti mal už prímeno takmer každý a zvyčajne sa dedilo, takže v podstate sa uzákonil už existujúci a dlhodobý fungujúci stav. Po úradnom ustanovení dvojmennej pomenovacej sústavy sa hierarchicky základným určovaným funkčným členom osobného mena stalo povinné a povinne dedičné prímeno, terminologicky už *priezvisko*, a krstné meno (rodné meno) „pokleslo“ na určujúci člen (porov. napr. Blanár, 1996, s. 74; 2002, s. 409). Povinné dedičné prímeno predstavuje novú antroponymickú hodnotu, a preto aj podľa V. Blanára (1971, s. 313) je namieste označovať ho odlišným termínom: *priezvisko*. Termín *prímeno* sa preto vzťahuje len na obdobie jednomennej antroponymickej sústavy (do oficiálnej jozefínskej kodifikácie dvojmennosti). Rovnako sa definuje aj v Novom encyklopedickom slovníku češtiny (Pleskalová, 2017 a): „Doplňkové antroponymum, které v době oficiální jednojmennosti (jednojmenná antroponymická soustava), tj. před zavedením příjmení, rozlišovalo jedince se stejným oficiálním osobním jménem, tj. užívaným na veřejnosti; např. *Petr Bednář* a *Petr Foukal*. **P.**“⁷ získávali lidé až během svého života. Osoby většinou mívaly **p.** několik, např. *Mareš Šedivý* a *Mareš Valdek* je táž osoba, proměnlivé byly mnohdy i jejich tvary (**p.** *Kříž* i *Křížek* mohly patřit téže osobě).“

Po kodifikácii dvojmennej antroponymickej sústavy (rodné meno + priezvisko) sa relatívne uzavrel inventár priezvisk, pretože priezviská tým, že sa dedili, už nevznikali, neutvárali sa nové. Z hľadiska nových pomenovacích potrieb má preto ustálené priezvisko svoje slabé stránky (Blanár, 1967, s. 33). Rovnaké priezviská tak v rámci najmä uzavretých dedinských komunít začali mať aj nepríbuzné osoby, a preto sa popri úradných osobných menách začal tvoriť paralelný neúradný (živý) pomenovací systém, k priezviskám sa začali pridávať doplňujúce mená, ktoré, ako sme už uviedli, M. Majtán (1998, s. 259) nazval tiež *prímená*, ale v úradnej dvojmennej antroponymickej sústave. Pridávali sa k priezvisku, resp. za priezvisko. Niekedy sa zapisovali aj do

⁶ Pripomíname, že o jednotlivých nariadeniach a patentoch týkajúcich sa kodifikácie priezvisk písali napr. M. Majtán (2004 a) a J. Pleskalová (2011, s. 94 – 95).

⁷ **P.** = příjmení (prímeno).

úradných dokumentov a do matrik a vznikali z nich potom rôzne typy zložených či viacčlenných priezvisk. Výskumy úradných záznamov od kodifikácie priezvisk do r. 1918 totiž ukazujú, že napriek jozefínskej kodifikácii na našom území stále nebol ustálený a všeobecne záväzný spôsob zapisovania osobných mien (porov. napr. Kufčák, 2010, s. 314). O spôsobe zápisov rozhodovala erudícia úradníka či učiteľa a jeho subjektívny prístup, jeho vzťah k materinskému a úradnému jazyku a postoj k dobovým požiadavkám, a hoci rok 1918 bol významným medzníkom, tiež nepriniesol okamžitú zmenu (c. d., s. 259, 320). Z týchto dôvodov sa i v úradných zápisoch najmä menovcov zvykla používať aj trojmenná antroponymická sústava: *rodné meno + priezvisko + prímeno*. Rozličné spôsoby uvádzania takejto pomenovacej sústavy v úradných zápisoch a rôzne druhy motivácií týchto prímen na Liptove charakterizoval E. Kufčák (2010), ktorý uviedol príklady rozličných typov osobných mien v úradných dokumentoch, ako *Michal Čatloš Hurt*. [= *Hurtaj* podľa kontextu], *Ján Mikuš Kr.* [= *Krdaj*], *Adam (Šimo) Gejdoš*, *Pavel Kováč* „z *Vršku*“, *Samuel Líška-Lepko*, *Peter Lepiš/Stobár* a i. Z týchto zápisov vznikali po ustálení úradných záznamov aj osobitné typy zložených priezvisk, konkrétne niektoré tzv. dvojité, zdvojené či podvojné typy zložených priezvisk⁸, ktoré sa píše so spojovníkom bez medzier, napr. *Kováč-Andráč*, *Kostrej-Kováč*⁹. Tieto typy sa chápu ako jedno priezvisko.¹⁰

⁸ K tomuto typu patria aj priezviská ako *Rázusová-Martáková*, *Maróthy-Šoltésová*, keď žena po vydaji používa okrem manželovho priezviska aj svoje rodné priezvisko, alebo typy *Gregor-Tajovský*, keď sa spojovníkom pripojil k priezvisku pseudonym (porov. Dvonč, 1962). Opodstatnenosť písať práve tieto dva podtypy so spojovníkom spochybnil J. Horecký (1982). V priezviskách žien preto navrhoval namiesto spojovníka písať radšej pomlčku, napr. *Marína Čeretková – Gálová*, a pseudonymy písať bez spojovníka (*Jozef Gregor Tajovský*). V súčasnosti si zväčša dve priezviská dávajú ženy po vydaji – k manželovmu priezvisku si pripoja svoje rodné priezvisko. Ide však o dve samostatné priezviská, ktoré podľa súčasných slovenských platných zákonov nemožno písať pomocou spojovníka (porov. Garančová – Kopásková, 2009, s. 163). V iných slovanských i neslovanských krajinách sa však s nimi možno stretnúť, napr. v poľštine *Ewa Wolnicz-Pawłowska*, *Bożena Frankowska-Kozak*, v nemčine *Gudrun Noelle-Neumann*, v bulharčine *Lil'ana Dimitrova-Todorova* (bližšie Knapková, 2002, s. 93). Ako dva samostatné funkčné členy osobných mien sa píše aj priezviská a pseudonymy. Keďže sa vyskytujú a používajú aj u nás, predstavujú osobitný problém nielen z hľadiska prechýľovania, ale aj skloňovania a tvorenia posesív, ktorého riešenie s uvedením príkladov absentuje v Pravidlách slovenského pravopisu (2013).

⁹ Pomerne časté sú aj u Slovákov v Maďarsku, napr. *Ariasz-Karasz*, *Baukó-Kacsán*, *Bencsó-Zilák*, *Varga-Balog*, *Varga-Koritár*, *Varga-Nemes*, *Varga-Orvos* (Divičanová, 2017, s. 31).

¹⁰ Podobne ako rodné mená či toponymá tohto typu (*Jean-Paul*, *Jean-Marc*; *Šaštín-Siráže*, *Frýdek-Místek*).

Aj V. Blanár v minulosti upozorňoval, že po uzákonení priezviska sa v živom pomenovaní v prípade potreby vytvárajú ďalšie identifikačné členy, ktoré sa niekedy stávali druhým členom úradného priezviska, napr. *Martin Šprlák-Bidiš* (Blanár, 1967, s. 33 – 34), ale už vo svojej nepublikovanej doktorskej práci (Blanár, 1945) pre neúradné, neoficiálne osobné mená použil termín *živé meno* (nie *prímene*), ktoré sa zaužívalo a je typické pre slovenskú onomastiku. Tento druh prímene v úradnej dvojmennej pomenovacej sústave sa podľa onymickej motivácie považuje za jeden z funkčných členov živého osobného mena, najčastejšie ide o tzv. *individuálnu charakteristiku* (pozri napr. Blanár – Matejčík, 1978, s. 29). Často sa však v rámci neúradnej pomenovacej sústavy dedil, a preto z hľadiska obsahovej stránky¹¹ takéto *dedičné prímene* (napr. Evkin *Bútoreje* syn) už označil termínom *živé rodinné meno*, resp. tieto termíny používal ako synonymné (Blanár, 2001; 2002, s. 489 – 490). Rodinné meno ako súčasť osobného mena jednotlivca poukazuje na príslušnosť k rodine ako celku. Antropolexémy živých rodinných mien v niektorých oblastiach sú čoraz viac zhodné s úradnými priezviskami, napr. *Bartko* (priezvisko) > *Bartkeje* (živé rodinné meno) (porov. napr. Valentová, 2009), a ich dedičnosť, ak nemajú zhodnú antropolexému s úradným priezviskom (t. j. priezvisko nie je ich motivantom), je len potenciálna. Sám V. Blanár uviedol (2001, s. 68), že súčasná neúradná pomenovacia sústava, ktorá vyrástla na princípoch jednomennosti, žije najmä na dedinách u staršej generácie, u mladšej dožíva, hoci to nemusí platiť pre každú oblasť či obec. Po oficiálnej kodifikácii dvojmennej pomenovacej sústavy by preto azda bolo vhodnejšie už nehovoriť v prípade týchto neúradných antroponym o prímenech, ale iba o živých menách, resp. živých rodinných menách, alebo všeobecnejšie o funkčných členoch živých mien. Ak je totiž takéto prímene súčasťou dvojitého úradného priezviska, tvorí ako celok jedno priezvisko, ak je súčasťou neúradného, živého osobného mena jednotlivca, ide o jeho samostatný funkčný člen. Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhujeme termín *prímene* definovať presnejšie ako doplnkové (sekundárne) meno v jednomennej pomenovacej sústave, ktoré nie je ustálené a povinne dedičné, a tento termín používať iba ako funkčný člen antroponyma pred oficiálnym ustanovením dvojmennosti.

¹¹ Živé rodinné meno sa na rozdiel od individuálnej charakteristiky vydeľuje sémantickými príznakmi ako dedičnosť a príbuzenský vzťah k rodine ako celku (Blanár – Matejčík, 1978, s. 29; Blanár, 2002, s. 490).

Už E. Jóna (1943, s. 144) uviedol, že od 12. storočia si šľachtici pridávali ku krstným menám druhé meno podľa svojich sídel a majetkov s latinskou predložkou *de*, nemeckou *von*, českou a slovenskou *z* a pod. Tzv. *prídomek*, presnejšie *šľachtický prídomek* alebo *šľachtický predikát* (čes. *přídomek* alebo *šlechtický predikát*) sa chápe ako druh prímene, v slovanských terminologických príručkách (ZS, s. 40; OS, s. 267) sa definuje ako „prímene feudálnej šľachty podľa sídel“; v češtine sa uviedol príklad Jaroslav Libštejnský z *Kolovrat*, v ruštine Александр Невский (pre víťazstvo na rieke Neve) a v nemčine Gans zu Putlitz (zo šľachtickej rodiny v Brandenbursku). V novšej príručke z r. 1983 (OS, s. 267) sa v ruštine použila rozšírenejšia definícia: „Дополнительное именование (княжеское, дворянское), данное человеку с целью подчеркнуть его высокое происхождение или заслуги перед обществом“ = doplnkové pomenovanie (kniežacie, šľachtické) s cieľom zdôrazniť vysoký pôvod alebo zásluhy pre spoločnosť. Termín *prídomek* alebo *šľachtický prídomek* sa definoval aj v Slovníku jazykových termínov (Horecký – Rácová, 1979, s. 131) ako „meno pripájané k priezvisku šľachticov, obyčajne pomenúvajúce ich sídlo: *Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic*, *Jean Baudouin de Courtenay*“. Vhodnejšie by bolo „pripájané k menu, resp. k menu a prímene šľachticov“, keďže termín priezvisko sa používa až po oficiálnom ustanovení dvojmennosti. V období prípravy tohto slovníka bola onomastická terminológia nejednotná a ešte sa len vyvíjala a stabilizovala, preto z dnešného pohľadu a stavu onomastiky sa definície, ale aj niektoré termíny v starších slovníkoch a encyklopédiách už môžu javiť ako neplatné alebo nevhodné.

S. Pastyřík (2010, s. 20) definoval český termín *přídomek* alebo *šlechtický predikát* ako „příjmí feudální šlechty podle sídla (Jaroslav Libštejnský z *Kolovrat*)“ a K. Komárek (2012, s. 7) ho charakterizoval ako „doplňkové jméno šlechtice podle sídla rodu (*/Albrecht/ z Valdštejna*)“. M. Knappová (2002) uviedla: „Šlechtické příjmí (přídomeky, predikáty), z nichž se později vyvinula příjmení, byla odvozována především od osobních jmen a znaků majících nejčastěji původ ve jménech osobních a místních, např. *Zdeslav, syn Divišův, Sřezivoj z Chlustyň, Bořitové z Budče a Martinic, Jan Zdislavic* (tj. *Zdislavův syn*). K formálnímu vyjádření původu sloužila v češtině výhradně předložka *z*, tj. *Bohuchvalové z Hrádku, Jiří z Poděbrad*“. Z uvedeného by vyplývalo, že termín *šľachtický prídomek* sa chápe širšie, nie iba ako poukaz

na rodinné alebo rodové sídlo šľachtica formou predložkovej konštrukcie. Najnovšie J. Pleskalová (2017 a, b) však charakterizovala prídomky, šľachtické predikáty len ako špecifické druhy prímén – príméná feudálnej šľachty, príp. erbov (tzv. *heraldické vlastné meno*).

Zo šľachtických predikátov vznikali priezviská aj na slovenskom území. Z predložkových konštrukcií prídomkov sa tvorili adjektívne typy priezvisk odvodené od názvov obcí, ktoré boli rodovými či rodinnými sídlami (z *Ostrej Lúky – Ostrolúcky*). Tak ako nie všetky príméná tohto typu sú šľachtické predikáty (mohli označovať poddaných podľa obce, z ktorej pochádzali), ani priezviská utvorené z názvov obcí nevznikli iba zo šľachtických predikátov, ale aj ako mená poddaných pochádzajúcich z tejto obce, na čo upozornil M. Majtán (2004 b, s. 88 – 89). Ilustroval to na príklade priezviska *Ostrolúcky*. Mohlo totiž vzniknúť z prídomku zemianskeho¹² rodu, ktorý mal sídlo a kúrie v obci Ostrá Lúka v okrese Zvolen (v minulosti Zvolenská stolica). Ak teda ide o priezvisko potomkov tohto rodu, vzniklo zo šľachtického prídomku. Priezvisko nezemana *Jána Ostrolúckeho* (*Joannes Osztrolutsky*), ktorý prišiel do Slatiny za svinského pastiera, však vzniklo podľa pôvodu rodičov, ktorí pochádzali z Ostrej Lúky, ale pravdepodobne skôr z dnes už neexistujúcej obce s rovnakým názvom. Priezvisko potomkov tejto rodinnej vetvy teda nepochádza zo šľachtického prídomku, ale z príména vyjadrujúceho pôvod, pôvodné bydlisko. Preto nie každé príméno v podobe predložky a názvu obce a nie každé príméno alebo priezvisko v podobe adjektíva odvodeného od názvu obce muselo vzniknúť zo šľachtického prídomku. V. Blanár (2002, s. 487) tiež uviedol, že príznak poukazujúci na šľachtický stav postupne ustúpil a vyvinula sa produktívna kategória prímén a potom priezvisk deojkonymického typu s príponami *-ký, -ský, -ec, -an, -ák*; antropolexémou je názov kraja alebo zeme: *Lipták // Lupták // Luptovský, Oravec, Považan, Moravec*; názov obce: *Bošanský, Čavojec, Psársky, Žarnovičan, Repiský, Belan* a i., pričom ako dobrý príklad na tento prechod uviedol meno *Vavrinec Benedicti z Nedožier* → *Vavrinec Nedožerský*.¹³

---

¹² Zemania boli príslušníci nižšej šľachty, takže ich predikát tiež možno označiť ako šľachtický, nepokladáme preto za nutné zavádzať osobitný termín *zemiansky prídomok/predikát*.

¹³ Treba však podotknúť, že mnohé vznikali priamo z obyvateľských či krajových mien (*Lipták* > príméno/priezvisko *Lipták*), alebo, ako uviedol M. Majtán (2014, s. 37), z adjektív utvorených z osadných názvov.

Treba brať do úvahy aj fakt, že zrušením monarchie a vznikom Československej republiky došlo zákonom č. 61/1918 k zrušeniu šľachtictva, čo znamenalo aj to, že bývalí šľachtici nesmeli používať rodné meno s prídomkom alebo dodatkom označujúcim šľachtictvo – z jazykového hľadiska nesmeli používať predložku *z* (Knappová, 2002, s. 193). České, a teda aj slovenské šľachtické prídomky sa preto podľa Knappovej (tamže) upravili do podoby priezvisk dvoma spôsobmi – buď sa odstránila predložka *z* (*Emanuel z Lešehradu* > *Emanuel Lešehrad*), alebo sa z neho utvorilo adjektívum (*Jiří z Hustířan* > *Jiří Hustířanský*). Vo všeobecnosti priezviská, ktoré vznikli priamo z názvov obcí nulovým formantom (transonymizáciou), sú na Slovensku zriedkavé, vo väčšine prípadov majú adjektívnu podobu. Prídomky v historických menách konkrétnych šľachticov sa okrem predložkových konštrukcií tiež zvyknú používať aj v adjektívnej podobe, niekedy dokonca so spojovníkom, napr. v Slovenskom biografickom slovníku (1. zv., 1986, s. 397) sa meno potomka šľachtického rodu Čákovcov Matúša Čáka Trenčianskeho (okolo 1260 – 1321) uviedlo v podobe *Matúš ČÁK-TRENČIANSKY*. Takéto uvádzanie by potom prídomok mohlo zaradiť k dvojítm typom zložených priezvisk (ako jeho časť), preto ho nepokladáme za najvhodnejšie.

Ak by sa termín *prídomok* (*predikát*) v systéme neúradného (živého) pomenúvania na pozadí kodifikovanej dvojmennej antroponymickej sústavy vyznačoval príznakom [lokalizačný vzťah], resp. by poukazoval na bydlisko, v slovenskej onomastike sa už chápe ako funkčný člen živého osobného mena (Paľo *od Korvíňov*) alebo ako samostatný druh vlastného mena (*Do/U Korvíňov*), terminologicky už hovoríme o tzv. *mene domu* (používali sa aj synonymné termíny *meno do domu*, *meno podľa domu*). Pomenúva dom, gazdovstvo aj s jeho obyvateľmi, preto je možné chápať ho ako antroponymum i ako toponymum, resp. tvorí prienik antroponymie a toponymie (porov. napr. Blanár – Matejčík, 1978, s. 30 – 31).

Na nejednoznačné definovanie termínu prídomok (poľ. *przydomek*) v poľskej onomastike ako pridaného mena (za menom a priezviskom), ktoré môže byť dedičné, ale je neúradné, upozornili Z. Abramowiczová a L. Dacewiczová (Abramowicz – Dacewicz, 1995, s. 251). Poukázali na to, že podľa niektorých poľských výkladových slovníkov sa termíny *przezwiszko* (prezývka) a *przydomek* (prídomok) chápu ako synonymá, pritom termíny *nazwisko* (priezvisko), *przezwiszko*, *przydomek* sa v onomastických

prácach používajú v rôznych významoch, hoci aj termín *przydomek* niektorí poľskí onomastici môžu definovať rozlične a často sa stotožňuje s termínom *przezvisko*. Napr. v aktualizovanom zozname poľskej onomastickej terminológie A. Gałkowski (2012) definoval termíny *prezývka* a *prídomek* (dokonca i tzv. *alias*) v podstate ako synonymné: „**przezvisko** (por. **przydomek**, **alias**) – nieformálna názva osobova, zvykľe nacechovana ekspresyjnje, stylistyčznje (pejoratywnje lub melioratywnje), **przydomek** (por. **przezvisko**) – nieformálna názva osobova, zvykľe nacechovana ekspresyjnje, stylistyčznje (pejoratywnje lub melioratywnje)“.

Hoci ide o základné antroponomastické termíny, podobné nezrovnalosti v terminológii by bolo možné nájsť aj v iných jazykoch, a to aj medzi charakteristikou termínov *prímjeno* a *prezývka*. Označenie neúradných (živých) mien v dnešnej dvojmennej sústave termínom *prezývka* pokladal za nevhodné už V. Blanár (1950, s. 22), pretože sa mu zdal príružky, keďže zahrnuje len jeden druh týchto mien. Prezývky vznikajú zväčša z psychosociálnych príčin, nie nutne alebo prioritne z potreby identifikácie/diferenciácie v dôsledku toho, že úradné meno túto funkciu dostatočne nespĺňa. Prezývky navyše zväčša fungujú v neúradnej komunikácii ako samostatný druh antroponým, ktorý nahrádza oficiálne alebo úradné osobné meno, teda nielen ako druh doplnkového funkčného člena (druh prímena) k rodnému menu, resp. k mononymu v jednomennej pomenovacej sústave. Dôvodom vzniku súčasných prezývok je skôr individualizácia jednotlivca, pričom sa tvoria a fungujú prevažne len v malých sociálnych skupinách a vyznačujú sa príznakom expresívnosti. Doplnkové mená v jednomennej pomenovacej sústave alebo funkčné členy živých osobných mien¹⁴ v dvojmennej pomenovacej sústave vznikajú zase v prvom rade z potreby presnejšej identifikácie jednotlivca a fungujú prevažne ako neutrálne (bližšie Valentová, 2010, 2012). Osobitný onomastický termín *prezývka* nie je uvedený v slovanských príručkách onomastickej terminológie¹⁵, iba všeobecný termín *prezývkové vlastné meno*

¹⁴ V. Blanár preto funkčný člen živých osobných mien, ktorým sa osoba pomenúva podľa fyzických alebo psychických vlastností, pôvodu, zamestnania a pod., nazval *individuálna charakteristika*, nie prezývka (porov. napr. Blanár – Matejíčik, 1978, s. 29).

¹⁵ Nachádza sa však v Slovníku slovanské lingvistické terminologie (1977, s. 238), v novších národných slovníkoch onomastickej terminológie i vo výkladových slovníkoch práve v súvislosti s jeho špecifickými sémantickými príznakmi, ktoré nadobudlo v rámci spoločenského vývoja (bližšie Valentová, 2012, tam aj ďalšia literatúra), preto by sa malo zaradiť aj do onomastickej terminológie.

(OS, s. 173) ako určitý druh alebo typ vlastného mena z lexikálno-sématického hľadiska, ale termíny *prímeno* a *šľachtický prídomok* sa nachádzajú v časti s termínmi vzťahujúcimi sa na sústavu osobných mien a jej fungovanie. *Prezývkové vlastné meno* je širší pojem, podobne aj *prezývka*, nevzťahuje sa len na antroponymá (napr. *prezývkové toponymum*, resp. *prezývkové ojkonymum*, porov. názov *Somárovece* pre obec Oslany). Za vhodnejšie preto pokladáme pre doplnkové, neustálené meno v jednomennej antroponymickej sústave, ktoré sa ešte nemuselo povinne dediť, používať zastrešujúci hyperonymický termín *prímeno* a ako druhy prímen termíny *individuálna charakteristika*, *šľachtický*, príp. *zemiansky prídomok (predikát)* a *prezývka*, ktoré sú k tomuto termínu v hyponymickom vzťahu.

LITERATÚRA

- ABRAMOWICZ, Zofia – DACEWICZ, Leonarda: Założenia słownika polskiej terminologii onomastycznej. In: *Onomastica*, 1995, roč. 40, s. 247 – 253.
- BALKANSKI, Todor – CANKOV, Kiril: Encyklopedija na bǎlgarskata onomastika. Veliko Tǎrnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodij“ 2016. 576 s. ISBN 978-619-208-045-7.
- BLANÁR, Vincent: Osobné mená. K základom semiologickej onomastiky. 1945 (doktorská práca).
- BLANÁR, Vincent: Príspevok ku štúdiu slovenských osobných a pomeštných mien v Maďarsku. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení 1950. 142 s.
- BLANÁR, Vincent: K vývinu slovenských osobných pomenovacích sústav. In: Tretí zasedání mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů v Domě vědeckých pracovníků ČSAV v Liblicích u Prahy 14. – 17. 9. 1966. Zvláštní příloha Zpravodaje Místopisné komise ČSAV. Eds. J. Svoboda – L. Nezbedová. Praha: Knihtisk 1967, s. 21 – 38.
- BLANÁR, Vincent: Morfematická stavba prímena a priezviska. In: *Jazykovedné štúdie*. 11. Jónov zborník. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1971, s. 313 – 320.
- BLANÁR, Vincent: Teória vlastného mena. (Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii). Bratislava: Veda 1996. 252 s. ISBN 80-224-0490-X.
- BLANÁR, Vincent: Problematika vývinu pomenovania osôb. In: *Studia Academica Slovaca*. 30. Red. J. Mlacek. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 2001, s. 59 – 71.
- BLANÁR, Vincent: Antroponymia III – Ostatné typy mien. In: *Słowiańska onomastyka*. Encyklopedia. Tom I. Pod. red. E. Rzetelskiej-Feleszko – A. Ciešlikowej. Warszawa – Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie 2002, s. 486 – 490.
- BLANÁR, Vincent – MATEJČÍK, Ján: Živé mená na strednom Slovensku. I. 1. Designácia osobného mena. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978. 416 s.
- BUČKO, Dmytro – TKAČOVA, Natalija: Slovník ukrajinskoi onomastyčnoi terminolohiji. Charkiv: Ranok 2012. 256 s. ISBN 978-966-315-150-2.
- ČUČKA, Pavlo: Prizvyisko. Prizvyšče. In: *Ukrajinska mova: Encyklopedija*. 2. vyd. vypr. i dop. Red. V. M. Rusanivskij, O. O. Taranenko ta in. Kyjiv: Encyklopedyčne vydavnyctvo 2004. 824 s. ISBN 966-7492-19-2.

DIVIČANOVÁ, Anna: Odkazy čabianskych priezvisk. In: Čabianske priezviská. Ed. T. Tušková. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku 2017, s. 18 – 43.

DVONČ, Ladislav: O menách typu Maróthy-Šoltésová. In: Slovenská reč, 1962, roč. 27, č. 4, s. 252 – 253.

GAŁKOWSKI, Artur: Aktualizowana lista podstawowych haseł terminologii onomastycznej w języku polskim. 2012. Dostupné na <http://onomastyka.uni.lodz.pl/strona-glowna/terminologia-polska> [cit. 3. 4. 2022].

GARANČOVSKÁ, Lenka – KOPÁSKOVÁ, Ivana: S dvomi priezviskami po svadbe. In: Varia XVIII. Zborník príspevkov z XVIII. kolokvia mladých jazykovedcov (Prešov – Kokošovce-Sigord 3. – 5. 12. 2008). Eds.: M. Ološtiak, M. Ivanová, L. Gianitsová-Ološtiaková. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2009, s. 161 –167. ISBN 978-80-555-0083-6. Dostupné na <http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Olostiak1/index.htm>.

GÓRNY, Halszka: Czy istnieje potrzeba leksykograficznego opracowania terminów antroponomastycznych? In: Onomastica, 2020, roč. LXIV, s. 93 – 106.

HORECKÝ, Ján: Priezviská typu Gregor-Tajovský zo semiotického hľadiska. In: Slovenská reč, 1982, roč. 47, s. 286 – 288.

HORECKÝ, Ján – RÁCOVÁ, Anna: Slovník jazykovedných termínov. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1979. 208 s.

ICOS Lists of Key Onomastic Terms. International Council of Onomastic Sciences. Onomastic terminology. Dostupné na <https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/> [cit. 2. 1. 2022].

JÓNA, Eugen: Pavol a Pavel. In: Slovenská reč, 1943, roč. 11, č. 4 – 5, s. 144 – 148.

KNAPPOVÁ, Miloslava: Naše a cizí příjmení v současné češtině. Liberec: TAX AZ KORT 2002. 258 s. ISBN 80-238-8173-6.

KOMÁREK, Karel: Vlastní jména v jazykovém systému a v komunikaci. Studijní opora. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2012. 44 s. ISBN 978-80-244-3303-5.

KUFČÁK, Emil: O menách osôb v Liptove. In: Slovenská reč, 2010, roč. 75, č. 4 – 5, s. 311 – 332.

MAJTÁN, Milan: K vývinu pomenúvania osôb na Slovensku. In: Jazykovedný časopis, 1966, roč. 17, č. 2, s. 148 – 153.

MAJTÁN, Milan: Vývin priezvisk na Slovensku. In: Slovenská reč, 1994, roč. 59, č. 1, s. 20 – 37.

MAJTÁN, Milan: Od prezývky a prímena k priezvisku (Vývin priezvisk na Slovensku). In: Przewiska i przydomki w językach słowiańskich. Ed. S. Warchoł. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1998. s. 244 – 260.

MAJTÁN, Milan: Cisár Jozef II. o používaní priezvisk. In: Acta onomastica, 2004, roč. 45, s. 28 – 31. (2004 a)

MAJTÁN, Milan: Ako postupovať pri výklade pôvodného významu priezviska. In: Príručka ku genealogickému výskumu na Slovensku a v slovacikálnom zahraničí. 1. zv. Eds. M. Šišmiš a kol. Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť 2004, s. 88 – 90. (2004 b)

MAJTÁN, Milan: O slovenských priezviskách. In: Kultúra slova, 2005, roč. 39, č. 3, s. 158 – 162.

MAJTÁN, Milan: Turzovské priezviská. In: Turzovské priezviská. Zost. I. Gajdičiar. Turzovka: Spolok priateľov Turzovky, o. z., 2011, s. 59 – 74.

MAJTÁN, Milan: Naše priezviská. Bratislava: Veda 2014. 196 s. ISBN 978-80-224-1357-2.

PASTYŘÍK, Svatopluk: Rukověť pro onomastické semináře. Slovníček. Pro studenty onomastických disciplín. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové 2010. 27 s. Dostupné na <https://adoc.pub/rukov-pro-onomasticke-seminae-slovníek.html>.

PLESKALOVÁ, Jana: Vývoj vlastních jmen osobních v českých zemích v letech 1000 – 2010. Brno: Host – Masarykova univerzita 2011. 204 s. ISBN 978-80-7294-834-5.

PLESKALOVÁ, Jana: Přijmí. In: CzechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny. Eds. P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita 2017. Dostupné na <https://www.czechency.org/slovník/PŘIJMÍ> [cit. 3. 4. 2022]. (2017 a)

PLESKALOVÁ, Jana: Šlechtický predikát (přídomek, šlechtický přídomek, šlechtický atribut). In: CzechEncy. Nový encyklopedický slovník češtiny. Eds. P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová. Brno: Masarykova univerzita 2017. Dostupné na https://www.czechency.org/slovník/ŠLECHTICKÝ_PREDIKÁT [cit. 3. 4. 2022]. (2017 b)

PODOLESKAJA, Natalia V.: Slovar russkoj onomastičeskoj terminologii. Moskva: Nauka 1978. 199 s.

Pravidlá slovenského pravopisu. 4., nezmenené vyd. Bratislava: Veda 2013. 592 s.

SKLADANÁ, Jana: Zo staršej slovenskej antroponomastickej terminológie. In: 9. slovenská onomastická konferencia. Nitra 26. – 28. júna 1985. Zborník referátov. Red. M. Majtán. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1987, s. 303 – 308.

Slovenský biografický slovník. 1. A – D. Martin: Matica slovenská 1986. 544 s.

Slovník slovanské lingvistické terminologie. 1. Ved. red. A. Jedlička. Praha: Academia 1977. 592 s.

SVOBODA, Jan a kol.: Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky. In: Zpravodaj Místopisné komise ČSAV, 1973, roč. 14, č. 1, 280 s.

SVOBODA, Jan: Zpráva z terminologické subkomise. In: Třetí zasedání mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku při Mezinárodním komitétu slavistů v Domě vědeckých pracovníků ČSAV v Liblicích u Prahy 14. – 17. 9. 1966. Zvláštní příloha Zpravodaje Místopisné komise ČSAV. Eds. J. Svoboda – L. Nezbedová. Praha: Knihtisk 1967, s. 127 – 137.

SVOBODA, Jan a kol.: Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika. Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite 1983. 412 s.

VALENTOVÁ, Iveta: Živé osobné mená v hornonitrianskej oblasti. Jazykovedné štúdie 27. Bratislava: Veda 2009. 254 s. ISBN 978-80-224-1112-7.

VALENTOVÁ, Iveta: Prímeno, živé meno, individuálna charakteristika či prezývka? In: Slovenská reč, č. 2010, roč. 75, č. 4 – 5, s. 278 – 286.

VALENTOVÁ, Iveta: Poznámky k rozdielom medzi prezývkou a funkčným členom živého mena – individuálnou charakteristikou. In: Jednotlivé a všeobecné v onomastike. Zborník referátov z 18. slovenskej onomastickej konferencie (Prešov 12. – 14. september 2011). Ed. M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2012. s. 113 – 122. ISBN 780-80-555-0576-3. Dostupné na <http://www.publib.sk/elpub2/FF/Olostiak3/index.html>. ISBN 978-80-555-0594-7.

VALENTOVÁ, Iveta: Zo slovenskej onomastickej terminológie: mononymum, krstné meno, rodné meno. In: Kultúra slova, 2022, roč. 56, č. 2, s. 65 – 83.

VUKOVIĆ, Siniša: Onomastička terminologija. In: Čakavska rič, 2007, roč. 35, č. 1, s. 139 – 185.